

قیدا چونه‌ک

لسر کتیبا

* عبد‌الرحمن نقشبندی *

داب و نه‌ریتی کورده‌کان

مه‌حمودی) بخو ، هیچا من ئه‌وه ئهزز راستی ده‌رنکه‌که قم
لى ژریقه من دېنى ئهز سه‌ربورین خودگەل وى کتیبی
خویاکەم داخویندەفانین هیزرا پتر ئاگەهداری مەسەلمى
بین .

* دریکا سەيدایەکی زانکۆبى را نوسخا کوردی -
دەستقىس - كەته دەستىن من و من بو خود دقلوب كر ، كو
وي سەيدای ژى بو خود دقلوب كر بۇو ئىناف ئويرساتى
بو خوئىتابو. من كتىب خاندۇ خاندەقە دەرەھمى كىم و
كۈرتى يانە خاسىمە ئەخەلەتىن دویرىوكى كونقىسىمەرى
كتىبى (مەلا مەحمودى) بخو كىرينه ، هەندى بىزى كتىب
قەریزەكە هىزرا يە نە خاسىمە بوزانايىن فولكلورى و ئەنثرو
پولوجى ، پشى قى چەندى من بىريارا هندى دا كۆئەزقى
كتىبى ساغ كەمەۋە بەرھەف كەم بوقاپى ، ژەركۈدى
وەجە كا باش ژى هىنە دېتىن و وەكى كەرەسەكى دویرىوكى
دى ژىتەقە . با وەركەن من سى جار ئەق كتىبە
يانقىسى يە فە وەر جار ژى من پەيقىن وى را فە كىرينه
ژىنەر بود روست كىرينه و بىنقىسما نەھو نەقىسى يە فە و نەھو

* لەپى دويىماھى (دكتور شوكرىيا رسول) ئى كتىبا (مەلا
مەحمودى بايەزىدى) (رسومات نامەمى ئەكرا دىبە)
ژرۇسى وەرگىرایە سەر زارا فى كرمانجىا ژېرى لىن نافى
(داب و نەریتى کورده‌کان) و دەزگەها رەوشەنېرى و
بەلاف كرنا کوردى چاپ كرى يە .

ئەف كتىبى (مەلا مەحمودى) دانايى بزارا فى كرمانجىا
ژورى ، لسر تور و رەوشىت و هەزرو بىرىن مەرفۇ
كوردن ، ژېلى چەند گوتەكىن ئابورى و دویرىوكى و
... هەددەمە خودا قۇنسلى روسى (ئەلكىسەندەر
زەپا) ئەف كتىبە ژەکور دستانا تور كىيابى دگەل خو بىرى يە
ناف ئويرساتى ، پاشى (رۇدىنكۇ) يازىن وەرگىرایە سەر
زمانى روسى و بەراھىمەك بونقىسى يە دگەل چەند
ژىنەرە كا .

پشى من كتىبى (دكتورى) خاندى كەقەریزە كا باشە
نە خاسىمە وەكى دەستقىسەكى كوردى هاتە ساخىكىن قە
، من بىاش زانى چەند تېبىنە كا لسر نافەر و كەكتىبى
خویاکەم و بېخىمە بەرنيك دگەل دەستقىا (مەلا

کتیبا (د) بخودیارکم کوچ تیکه‌لی دگه‌لی تیکستا بنره‌رت
دا نینه.

- 1 -

ل بەرپەری (88) ئى لېن نافى (پېرسىتى ناوه جوگرافى و
بىنچىنەكان (دكتورى نفيسي يه :

1 - عەباسى ل 11 . بەرپەرە خوبىدە كتىبا (دكتورى)
بەرپەری (11) ئى پەيغا (عەباسى) نەھاتى يه .

2 - عەمادىه ، ئامىدى ل 54 . ھېشكە بەرپەری (54) ئى
ژكتىبا (د) ئى پەيغا عەمادىه ئان ئامىدى نەھاتى بە ، ۋېجا
قىدا هەرە هەمى وەساگەلۇ دەقى سوچقا قى خەلەتىنچ
بىت ؟ ! لىنك من دچاپا روسى دا پەيغا (عەباسى) راستە
دەقى ل بەرپەری (11) ئى بىت و (ئامىدى) ل بەرپەری (54)
بىت لى دەمى (د) ئەف كتىبە كرى بە كوردى بىخىن ئەف
پەيغە لجهنى خوننماینە ، يىن هاتىن وەين چوين ، ژبەر
هندى ھېشكىن (پەيغا) عەباسى دكتىبا (د) دا ياقجويه
بەپەری (21) ئى و (د) ئى ھەكۈئولىستە [ئىندىكىس] كرى بە
كوردى سەرلى خوبەندى قە گىيىز نەكرى بە كانى ئەۋەپەي
چوينە كىش بەرپەرە ھەرئىك سەرچەوا نفيسيه وەسا
(وى) ورگىرایە . ئەفە زى نەتشتەكى زانسى يه .

- 2 -

وەرە بەرپەری (90) ئى ژكتىبا (د) ئى لېن نافى (پېرسىتى
زاراوه كان) هندى من هزرىن خوکرن كو (د) ئەف
لىستە بوج نفيسي يه من نەزانى ، ھەكە رامان ژ
(زاراوه كان) ئىديوم بىت يانى (مەصطەلخ) ئى عەرەبى گەلە
پەيغە تىدا ھەنە ئىديوم نىن ، بەلكى پەيغەن وەند ھەكە
رامان ژى پەيغەن گران بىت دېقا مانا وان بىنفيسيت ،
ھەكە رامان ژى پەيغەن كوبىرى وپەتى بىت ئان پەيغەن
بىانى بىت ديازە كۆئەۋەزى نىنە نازانم چەرا نفيسي يه
عەبا ، عەبو ، ئاغا ، ئازار ، بەران ، بەردان ، وار ،
گەرەلاۋە ، دەف ، زەكات ، زوزان ، قازى . . . هەند

گەلۇچ تىكەلى ئەغان پەيغان دگەلەك دا ھەيە ، نازانم ؟ !
ھەكە دچاپا روسى دا ھوسا ھاتىتىت و خاندەغانى روس

بابەرە ھەفە بوجاپى و نىزىكى دى كەفيتە دەستىن
خويىنده قانىن هىۋا . لى دىسرقى ھەمىرى را دلى من تەنا
نەدبۇ ومن دېقا باشتىرۇ چىتىرىت ، نەخاسىمە لوى دەمى
چەند پەيقەك ھەبون بدرۇستى من نەدشىيا را فەكم .

لۇقى دەمى ھاتە گوھىن من كو (د) شوکرپا) ياخى كتىبى
ژرۇسى وەردىگەرە سەر زاراۋى كىمانجىا ژىرى ، بېاستى
ئەقى ئاخختىن دل خوشىك دا بەردىنى ، ژبەركو من بوخۇ
گوت ھەبىت نەبىت (د) دى وان پەيغا را فەكم ئەۋىن من
نەشىيائى را فەكم نەخاسىمە ئەۋەن ئەتكىستاروسى بوخۇ
كەتسە سەروكانى و بىخىش دى بەھايە كى ژەزىدەرەن
(رودىنگۈ) بىنیت ،

ئەز دەغان ھزرادا مام و گوھىن من ھەرمابىكەلە كى فە كانى
دى كەنگى ئەف كتىبە گەھتە ناف دەستىت خويىنده قانى ،
لى پاشى كتىبا (د) كەتى بە دەستىن من و خويىنده قانى
ھېشىدكەمى ئالوزيا (د) نەكۆھەرچەند پەيقەكلى ئى گەلە
پىترو كوييرتىرۇ بەرفەھە تىن ، لەوراچ بىن نەماشۇنى ئەز
دەستان بەدەمە كېلە كا ئەف قىدا چونە من نفيسي يه . پاشى
من كتىبا (د) رېزك رېزك خاندى و ئىخستى بە بەر كتىبا
(مەلا مەحمودى) پرسىارەك بومۇن راست بو ، گەلۋە ئەف
خەلەئىھە سوچقا (دكتورى) نە يان ژى (رودىنگۈ)
دېنەرەت دا كەرىنە ؟ !

بەرسقا ئى پرسىارى دەقى ھوسا بەدەيەۋە . گریمان ھەكە
ھاتو (رودىنگۈ) ئەف خەلەتى كېرىن ، ماتىكستا بنەرەت
(دەستىقىس) لەر دەست نەبو كۆھېشكەتى ؟ ! ئەف ئىك
يادۇنى ئەزى دو دەلم كو (د) ئېكىسەر ژكتىبا روسى وەرگىرَا
بىت ، ئەقى دو دەلى ئى ئەگەرا خوھەيە ھەچكۈدى بۇمە
دىيار بىت لى بونمۇنە ئەزى لېپەرى بىزىم (د) نفيسي يه
(دەوار) يانى رەشمەل . باشە چەوا (رودىنگۈ) دى پەيغا
(دەوار) كەتە رەشمەل ؟ ! ژبەركو (دەوار) دىزاراۋى
سلىمانى دا (رەشمەل) لى بىزاراۋى كىمانجى يانى
(وولاخ) و گەلە پەيغەن دى يىن ھوسا ھاتىنە كودو دەلى ما
جەھگىردىكەن و دىسا بەرى دەست بەدەن كتىبا (د) و دگەل
تىكستا بنەرەت بەدەن بەرىك من دەقى چەند خەلەتى كېن

ل من وهره (بهر) نینه لی (بره) چنکو (بهر) بعهره بی بانی (حجر) (بهره ک لسمری دا) و (بهر) بانی (فهربیز) کو بعهره بی (إنتاج) ، (بزئی بهر نه گرتی یه) (بهری داری) (بهری زهقی) و (بهر) بانی (سرت) وبعهره بی (اتجاه) (بهری ههسبی کته ری) (بهری وی لجیای بو) و (بهر) دیسا بعهره بی دهیت (امام) یاراست هه چکومه گوتی (بره) (بره کا پهزا) (بره کا مروفا) و (مهلا معمودی) بخواری هوسا نقیسی به (بره کی مالان) بانی (بره کا مالان) براما (بره کا مروفا) (کهسا).

- 5 -

دیسا ژیده ری (15) ای هرژ بهر پهربی (24) ای نقیسی به (زوما) - کومه لیکی زور گهوره نیه . . . بربیتی یه له چهند خیزانیک که ژماره بیان له 8 - 20 خیزانیک ئېبن.

جاری (زوم) یان (زومه) نه کونا فی گروپه ک ئان کومه ک ئان پشکه ک مروفانه . زوم نافی جهی یه . زوم ئوججه ئه وی خودان په زپه زی خودبەنی و دچنی بی خش ژی زوم سارتە ژوی جهی ئه وی خودان په زژی تین . . دیسا دبیزیت (له کاتی دروست بونی ئم ژماره یه) (زوما) کورده کان ههول ئه دهن ژماره کانیان نه گته ههزار سه ر. جاره کادی دبیز مەفه (زوم) نه ژماره یه بانی نه کو نافی وی جفاتا مروفانه ئه وین دچنە چیا . (زوم) ئه و جهه ئه وی ئه و هژمارا مروفان دچیتی ولی جفات دین و بو جودا کرنا وان دگەل نافی (زومی) ئم دکارین بیزین (زومی) دیسا کئیم کرن و زیندە کرنا هژمارا په زی چ تیکەلی بزومی قه نینه ئه فی مەسەلی تیکەلیا بشیانا خودان په زافه ههی ، چیز بیت بکەن چهند بره ک و هه بره ک شفانە کی ئان پتر بودان ئان ژی بکەن که روچەند که ره کا دروست کەن و هه که بونه گەلەک دیت بىنە دو زوم ئان پتر و (کەر) ژی چەند بره کن

دیسا هەر لوى ژیده ری دبیزیت (زوما کومه لیکی کاتی یه . . . تەنها له بەهاردا دروست ئەبی و هەتا پايزیکی درەنگ ئەمینیتە و وله هاوینا کوچ ئەکەن وله سەرتا ئی زستان ئەگەریتە و وھ . ئەفەری بقى رەنگى ھاتیه گوتى رودینکو).

وهجه کی بوخواری ببینیت ، بی خش خاندە ئانی کورد بقى ئاوابى چ وهجى ژی نابینیت.

دیسا وەرە ۋە بەر پەری (90) ای ژمارا (۱۰) ای (د) ای نقیسی يه (ھەی کرن) بانی (ریکەوتن = پەيمان دان) ھەرچەندە ل چاپى پەيچا (ھەی کرن) باش دەرنە كەفتى یه ، لى ھە كە ھەی کرن بىت دەنی مانا وی ببىتە (ئازاکرن) (بەر دان) (بەر مەلا کرن) و پەر بو دەوارا دهیت.

ھە كە وەزگەريت (ھەی کرن) بانی (زەنگىن کرن) (دەولەمەندىكىن) ھە كە نە ئەفە بىت نە ئەواھە وەرن دا ژمانا وی پەيچى (ریکەوتن = پەيمان دان) پەيچا دروست ببىنیه دەرۋە كودى ببىتە (ھەری کرن) بانی (قەبۈيلىكىن) (گوتى باشه) (بەلەن دان).

- 3 -

مېزكە بەر پەری (95) ای ژكتىيا (د) ای لىن نافى (پېرسىتى بابهەكان) نقیسی يه .

1 - نوشە ل 20 ، 50 پەيچا نىشتى ئان مان اوی دبەر پەری (20 و 50) ای دانەھاتىه . ۋېچا قىدا ھەرە گەلەک ژوان پەيچان وەسانە بناس ژی ھە چکومه گوتى و ل خالا ئىكى راھە كرى.

دیسا (د) ای لدويماهيا كتىسى بەر پەری (87) ای نافى خۇ نقیسی يه وەکو وەسا دىبار دېبىت وى كتىپ نقیسی يه و ئەفە راست نىنە و باشتە ئە بۇچەندە بەر پەرە تىن تىكىستا كوردى - دەستىقىس - دگەل كتىپا خۇچاپىكربان دا بەھائى كتىپا وى بلندتە لى ھىت و دا پەر نىزىكى نقىسىنىت زانسىت بىت

- 4 -

لدويماهى لىنك من (رودينکو) ژی ھەندەك خەلەتى كرینە ھە كە وەسا بىت ھە چکو (د) ای نقیسی . وەکو بەر پەری (24) ای ژیده ری (14) ای (د) ای ژ زار نقىسينا (رودينکو) نقیسی يه . (بەر بە كۆمەلە خیزانیك ئە ووتىت کە ژماره بیان (10 - 20) خیزانیك بى) (م) رودينکو).

پسمامنی یا وی زهمانی غیره تایه کدو دکنیشن و ئەگەر دورن
لیکودونابنه خوى (م).

- ئەف گوتنە (د) ئى بەروۋاڙى وەرگىرايە ژېرکو
نىشىمەرنى كىتىنى گوتىبە هەكە مۇزقىن ئىك بن يانى ژ
خوينى فە بىگە هەنە ئىك، دى لىكىدو بىنە خوى و پشتا ئىك
گىرن، لىنە كە مۇزقىن ئىك نەبن پشتائىك و دوو
ناڭرن و لىك نابنە خوىيى، لىنە (دكتورى) نېشىسى يە كە
مۇزقىن ئىك ژى نەبن ل دەمى شەرى دى پشتا ئىك
گىرن.

- 8 -

كاتى هەردو منالە گەورە بۇون ئەو كاتە جارىكى تىرسەر
لە نۇنى خوازىيىنى ئەكىرىتە وە شاييان بۇئە كېرىن. ب / 23 /
ر 1. (د).

● هەتا كۆئە و كورۇ كچ بالغ دىن ئىدى مەنۇع و
پوشمانى نابتن ئىجاري داوهتا وان هەر دووكان دكىن.
(م).

- يانى دەمى بچويك ھېشىتا ساقا دەنە ئىكودو وە تاكو
ئەمەزىن دىن ئىدى پىشەمانى دنابىھە را وان دا نابىت و
ھەكۈمىزىن بۇن دىن داوهتا وان كەن و ۋە گوھىزىن. لىنە
(دكتورى) نېشىسى يە كە كۈمىزىن بۇن جارەكارى دىن
خازنەقە . .

- 9 -

لادى وبەرە كەشىان بەناوى زۇمائى فلان ياخود زۇمەى
ئاغاوه بانگ ئەكەن. ب / 24 / ر 11. (د).

● بىرىد وان ژى وە كۈنۈدان ناف ھەن، زۇما فلان
كەسى وزۇما فلان ئاغاى دېيىن. (م).

- نېشىمەرنى كىتىنى گوتىبە بىرىد وان، زۇمەن وان وە كى
گۈنۈدان ناف ھەنە يانى هەر زۇمەك نافى خۇھەبە لىنە
(د) ئى گوتىبە گۈندوبىرىد وان بناقى زۇما گاڭىزى دكەن يانى
دېيىزىنە گۈنۈدان زۇما فلان كەسى ئەفەزى نەدرستە و
ھەچكۇ بەرى نەھو مە گوتى (بەرە كەشىان) نىنە بەلكو
(بەرە كەشىان) ئە

راست نىنە راستە زۇم جەقاتە كا وەختى بە لى ل بوهارى
درست دېيت هەتا پايىزە كا درەنگ و ھافىنى كۈچ دكەن
... هەندە ئەفە راست نىنە دېيت پېرىت: زۇم جەقاتە كا
وەختى يە (كاتى يە) سەرەن بوهارى زۇمى باردىكەن و دچنە
زۇما هەتا پايىزە كا درەنگ دېچىن پاشى دزقۇنە فە.
دېسا دوورەنگىن زۇمەنە هەندەك سەرەن بەھارى
دچنە زۇمەنە لىجەن خۇدمىنەن هەتا دېيتە پايىز پاشى
دزقۇنە فە گۈنۈدان و ئەفە پەتەز كوردىز خۇجە دىگرىت.
يانى خودان گۈند.

زۇمەن دى سەرەن بوهارى دچنە زۇمە كى دەمەنە لويىرى
ھەتا سلاالت خوش دېيت ئان چەرە پەزى وان نەمەنیت دى
رابن باركەن چەنە زۇمە كا دى ھۆسە دى فيھەل چن لىجەن
چەرە پەزى ھەتا لى دېيتە پاوىز جارە كادى دى زقۇنە فە
جهىن گەرم كەرم كەرم دېيىزىنە (كۈز) و ئەفە پەتەز كوردىز كۈچەر
(رەفەند) دىگرىت.

لەپەزى ئەم دى قەبرىن و ھېينە سەركىتىبا (دكتورى) و
تىكىستا بەرەت كەركىتىبا (مەلا مەممودى) يەوەردووكا
دەينە بەرىنک.

- 6 -

با ئاشكرا بى لاي بەرپىزان قوتاپىان و شارەزايان و
بىنەران ب / 19 / ر 3. (دكتورە).

● ئەما بە عەدو مە علومى جەنلىك تالب و نازاران
بىتن. (مەلا مەممود) - لەپەزى (دكتورى) پەيشا (نازاران) كو
د تىكىستا بەرەتدا (ناظران) ھاتىي ياكىيە (بىنەران) يانى
بعەرەبى (مشاهىد) ژېرکو (نازىر) وەرگىرتى يە (نەزەر بەنەزەر)
ئەفەزى دروست نىنە، رامانان نېشىمەرنى كىتىنى ژېيشا
نازاران (سەبدايىھ) يانى بعەرەبى (معلم) يان شەھەزەزاو
(نازىر) بخۇزى عەرەبى يە (ناظر المدرسة).

- 7 -

ئەگەر پەيوهندى خزمایەتى و گىانى خوشە و سىتىش لە
نیوان كەسانى خېزاندا كەم بوايەتە وە ئەمانە لە كاتى شەرا
يارمەتى يە كەشىان ئەدا. ب / 20 / ر 12. (د).

● ئىجاري ئەوتاييفەزى بەحەسەب نېز و كى و براو

هربویه له ناو کوده کان ئەم پەندە باوه: شەرى
کويىكان له سەر دىلالن، ب 25 / ر. دىماھى (د).
● له وارانى دىنچا ئەكرادان دا. ئەفە مەسىلەكى
مەشھورە كوشەرى كۆپە كان لسەر دىلالن. (م).

- دىبارە (د) ئى نەشىايە پەيقىن ئى مەتەلى راڭەكتە.
ھەرجەندە ئەوبخۇمانا وى دەدەت و دېبىزىت (واتەشەرى
پىاوان لەسەر ئۈنائە) لى دىبارە ئەفە ژ روسي وەرگىتى يە.
لى پەيقىن مەتەلى بخۇنەكارى يە راڭەكتە ژ بەرھەندى
نەشىايە بزوئىنا بۇدانىت چىنكو (مەلا مەممودى) ھۆسا
نەشىسى يە (شىرى كۆپەكان لسەر دىلالن) ژ بەرھەندى (د) ئى
ھەر وەك خۇنەشىسى يە بىكۆبزوئىنا بۇدانىت و دىسانەكارىيە
وەرگىرتە سەر زاراڭى كەمانجىيا ژ يېرى ژ بەر كومانا پەيقىن
وى مەتەلى ھەچكۈمە گوتى نەزانى يە، دەپا وى گەلە
بساناھى مانا وان پەيچان زانيا ژ بەر كۆپەيە (كۆپەك)
تۈركى يە و هەتا نەھۆزى لەندە دەقرا لەكوردستانى دەھىتە
بكار ئىنان و (دىلالن) پەيچەكا كوردىيە و بزاراڭى (د) ئى
ژى ھەر دېبىنى (دى) يان (دەلە) واتە (سەگى مى).

كوردەكان هەتا خويىندار، (حەقدار) نەبىن تۆلەي خوييان
ناسەنن و حەزىش لە كوشىارناكەن لەشەرورنى گەيدا
خەلک دەگرن ئازارى ئەدەن، پاشان بەرەللايىشى دەكەن
. ب 26 / ر 26 (د).

* تايىفەيىد ئەكرادان وەك خويىندارى نەبتىن قەۋى مايلى
قەتللى نىن، دشەرىدا دەرى بىرى دا مەرۋقان دەگرن
و دشەلىن و بەرددەن. (م)

- نەشىسرى كىتىنى گوتى يە، ھەك خويىندارى نەبىن
گەلەك حەڭ كوشىنى ناكەن، لى (د) ئى نەشىسى يە
كوردەتا خويىندارى خونەبىن تولا خۇقەناكەن و حەز
كوشىنى ناكەن. دىسا نەشىسرى كىتىنى گوتى يە،
درې بىرى دا دشەرى دا مەرۋقان دەگرن، دشەلىن و بەرددەن
(د) ئى نەشىسى يە دشەرى دا درې بىرى دا مەرۋقان دەگرن
و دئىشىشىن و ئەزىزەت دەدەن پاشى بەرددەن. يانى كورد

مەرۋقان ناگىرن دا كوبىشەلىن ھەكە بۇھەندى دەگرن كۆ
ئەزبەت بەدەن و هەند.

ھەتا ئەسپى مېرەدەكى چاڭ ئەكاونى ئەرازىيەتەوە. ب
27 / ر 9 (د).

* ھەتا ھەسپىد مېرىيەد خۇزى ژن خوى دەكىن (م).
- نەشىسرى كىتىنى گوتى يە، ھەتا ھەسپىن مېرىيەن خۇزى
بەخودان دەكەن و ماتى ژى دەكەن، برامانا ھەندى كۈزىنا
كوردەمە كارەكى دەكتە ھەتا ھەسپىن مېرىيەن خۇزى
بەخودان دەكتە. لى (د) ئى وە نە گوتى يە، نەشىسى يە ژن
ھەسپىن مېرىيەن خۇزى چىدەن و بۇ دخەملەن يانى زىن
دەكەن و بەرھەف دەكەن، ژ بەر كۆپەيە (ئەرازىيەتەوە) يانى
دەخەملەن ئەپەھەف دەكتە ئەفەزى گەلە جودا يە ژ
(خۇمى) كىرنى، يان بەخودان كىرنى.

خۇئەگەر مەردوکە پىاوابىت خاوهنى ئەسپ و چەك بىن ئەوە
چەك و ئەسپە كەي لە بەر دەم تەرمە كەي دائەنەت و ...
ھەند ب 29 / ر 12 (د).

* ئەگەر ئەومرى مېرىھ خوى ھەسپ و چەك و تاخومە،
ھەسپىد وى دخەملەن و چەك و سىلاھىد - وي - لسەر
ھەسپان گەرىدەن ئەوان ھەسپان لېھارا يكى جەنازەرى
دەكىشىن. (م).

- نەشىسرى كىتىنى گوتى يە ھەك ئەومرى مېرىبىت و خودان
ھەسپ و چەك و تشت بىت دى چەك و تشتىت وى ل
ھەسپى وى كەن و خەملەن و لېھارا يە تەرمى وى كىشىن،
ھەتا دېنە سەر گۇرى لى (د) ئى گۇتىھەك ئەومرى
مېرىبىت خودان ھەسپ و چەك بىت دى ھەسپ و چەك كىن
وى دانە دەف - بەر - تەرمى وى.

ئەگەر پىاوبوئە و جەلە گەرانانەي وەك يالىتۇ، شەرولى،
عەبای سەر شانى مەردووھەكە ئەخنە سەر تەرمە كەي و
ئەبرىتە سەر قەبران. ب 30 / ر 3 (د).

* ئەومرى ئەگەر مېرىھ لباسە كىن وى بەقيەت مەسىلەن

حافت لهورا نفیسی به (یهک دوو حموت) ئەفەزی راست نینه و باوه زناکەم (رودینکو) پەیغا (ھەفدو) بکەتە (حافت) وئەفە ئىیك ژ بناسین دودلیا منه وەما بەر عەقل نابیزەن (یهک دوو حافت) دەنی بیزەن (یهک دوو سى).

- 17 -

زۇرنەنگى بە كە باولك و برای كچە بە داخوازى كەربلى كچە كە (شوناکەم) ب 33 / ر 1 (د.) * دئە كرادان قەوى عەيە كوباب وبرا بدە ئەوبېيژە ئەم ناستىنن . (م.)

- نفیسەردى كتبىيى دېبىزىت ، گەله شەرمە باپى كچى ئان برايى وى ، وى كچى بەدەتە ئىكى ، ئەۋەئىك بېبىزىت من نەفيت ، ئان ئەم نابەين . برامانا هندى كومرۇقايانا ئىكىدۇنە فيتلى (د.) ئى نفیسی يە گەله شەرمە باب ئان برايى كچى بېبىزە داخازىكەرا كچا من شۇيناڭەت ئان كچا من يا دېبىزىت شۇيناڭەم ورستا (د.) ئى ژلايى زمانى ۋە دروست نىنە.

- 18 -

كوردە كان وەك ئەورپىيە كان خۇيان لە نەخۇشى سارى ئەپارىزىن ولۇي دورئە كەونەوه بەتايمەتى وەك نەخۇشى (گرانەتا) گۆكە رەشە (رشانەوە) . ب 34 / ر 9 (د.) * ئەۋۇزى وەك ئەفرەنچە كان ئىحترازى ژ ناخوشى دەكەن ، لاكن نە ژەمۇنا خوشىيان .. بەلكۈز وەباو كولىرەو حالى ئەفنه كوسارى نە ، ئىدى ژ ناخوشىيەد مائى نارەفن . (م.)

- نفیسەردى كتبىيى گوتى يە (وەبا) و (كولىرە) لى (د.) ئى گوتى يە (گرانەتا) و (كۆكەرەشە) ئەفە ژى راست نىنە چىنکو (گرانەتا) (وەبا) نىنە ..

گرانەتا ھەرتايە كا گرگان بىت و مەمانە نىنە كويابقە گرېيت.

- 19 -

گوايە ئەگەر مەرۋىقىك موى سەرى سېسى و چاوى شىن بۇئەوه لە مەرۋەقە دورئە كەونەوه و گومانلى چاپىسى لى ئەكەن . ب 36 / ر 9 (د.)

* گويا مەرۋەقى كۆسە و مۇزەر و چاۋ شىن بىه ، ژنە زەردا وى

قاپوت ، كورك ، ياخو شاللى بىها داۋىتىنە سەرجەنەزە يَا وى وئەگەر ژنە دىسانى لباسەكى وى ذى قىمەت داۋىتىنە سەرجەنەزە و ... هەند (م.)

- نفیسەردى كتبىيى گوتى يە ، قاپوت ، كورك ، شال ، لى (د.) ئى نفیسی بە پالتۇر (قاپوت) ، شەرۋال ، عەبائى سەرشان (كورك) دىبارە (د.) ئى پەيشا شال كريي شەرۋال ئەفەزى راست نىنە . ژېرە كۈنۈ كۈزدەن (مەلا مە حەمەدە) لى سەر ئاخختى ئەو (شەرۋالا) ناكەنە بەرخۇ ، ئەو شەل و شەپكە دەكەنلى و شەللى بىنى ژى بەھامى خۇنىيە دىبارە ژى ژنە ئەنەن (شال) نەك (شەرۋالە) . دىسا (د.) ئى رېزىكا (ئەگەر ژن بىت .. هەند) بېشت گوھى خۇ ۋە ھافىزىتى يە

- 15 -

مەلاش بەپارە قورئان لە سەرمەرددووه كە ئەخۇنىي ب 30 / ر دى ماھىنى (د.) .

* مەلا بەئوجەت قورئانى دخونىن و روۇزى دووداھنان زادو تەعامى دىنە خىفەتى ، ئەم مەلا دخون.

- رېزىكا دۈبىما ھىن (روۇزى دوداھنان .. هەند) (د.) ئى بېشت گوھى خۇ ۋە ھافىزىتى يە ، دىسا ئوجەت مەمانە نىنە پارەبىت ، بەلكى دى تىشە كى دى دەنلى نە كۆپارەي ،

- 16 -

ئەگەر دۈزمنايەتى يە كىان لە گەل كەسىكدا ھەبوھە مىشە بەدواي ھەلىكدا ئەگەر يەن كە تۆلەي خۇيان بىسەن وەھز بە زەرەدى دۈزمن ئەكەن و رىيگا وابان بە دۈزمن ئەگەن و يەك دوو حەمەت كەسى بۇي دەرئەچى و بىرىنداريان ئەكتا ياخود ئەنلى كۈز ن ب 31 / ر 2 (د.)

* ئەگەر دۈزمنى دگەل يەكى ھەن دائىئىم لزەرەرا وى دگەپن و قەسدا خوسارا وى دكەن و دچنە رىيا يە كودوو ھەقدو بىرىندار دكەن يان دكۈز ن ، (م.) .

- نفیسەردى كتبىيى گوتى يە ، ھەكە دڑمىنايەتى دگەل ئىكى ھەبىت بىزاقا زيانا وى دكەن و دچنە رىيگا ئىكودو ، ئىكودو بىرىندار دكەن يان دكۈز ن ، يانى دچنە رىيأ ئىك ، ھەقدو بىرىندار دكەن و دكۈز ن لى (د.) ئى پەيشا (ھەقدو) كريي

خوی دکن . یانی ئەو قەدەر ئىعتىبارى ناكەن كۆھەسپىد خوی زىنان بىن و بىطەولىن، بەلكولبەر دەرى كۇنى گۈزىدىن و بەهاران وەكوبىدەركەتىنە كۇنان چىك و سىلاھىند - وان - دائىم شەف و رۇۋان هەتا دەقەنە قىشلاغى خانىان - قېنە - لاكن دخانىاندا ئىدى راھەتن ھەوار گازى نابىن .

(م)

- نازانم (د.) ئى بەيشا (بەروى) ژىكىھ ئانى يە؟ ژېرگۈ نېسىرەنى كېتىپى ناڭى (بەروپىا) نە ئانى يەو (بەروپىا) نادەنە ھەسپان، لى دەنە حىوانا، چىل و گۈل و پەزى نەخاسىمە پەزى رەش بىزنى ، مىشە تەرڙى (بەروى) - ماسك(ن نە كۆ (بەروى) .

ديساوئى نېسىمە كورد ھەسپىن خۇنادەنەف وان لاوان ئەۋىن نەشەھەرزا، چىنكى باوهرى بىن ناهىت كۆ سوپار چاكن (پشت ھەسپىن) سەروبىن كېتىپا (مەلا مە حەمودى) من تېكىھەدان ئەف ئاخفتەنە بەرچاقىن من نە كەفت و نىنە .

لى نېسىرەنى كېتىپى گوتى يە ئەو ھەسپىن خو، بىن سوپار، بونى (خوی زىنان) نە كويىن بارى، ئەوان ھەسپان (ناطەولىتىن)، یانى دانا كەن، نابەنە ئاخوپىرىنى، برامانا (ژىن ناكەن) ئەف ئاخفتەنە (د.) ئى بىشت گوھى خۇقە ھافىئىتى بە .

- 22 -

كوردە كان بۇخويان دەلىن مال و سامانمان وە كۆ لادىنى يە كى بىزەوى و خواردىنى بەيانىان بىن نرخەو پىشى بىن نابەستى

ب 40 / 16 (د.)

* ئەكراد بخۇدېيىز ن كۆ دەولەتا مەيا قىشقۇق و قوشلاقە بىن ئىعتىبارە، یانى ھەيامە .. ھەتى . (م).

- جارى ھەۋوكا (رستا) بەراھىپى (كوردە كان بۇخويان دەلىن) كۆ (د.) ئى نېسىمە، راست نىنە . دېقا نېسىپىا (كوردە كان خۇييان دەلىن) چىنكى رامانا نېسىرەنى كېتىپى ژپەيشا (بخۇ) (ب خۇ) يە نە كۆ (بۇخۇ) يە، یانى (كورد ئەو دېيىز ن) بۇ نىمۇونە :

ئەلبەتە دەرسىن . (م)

- نازانم بوجى (د.) ئى گوتى يە (موى سەرى سېپى و ...) باوهەنەكەم گەلە كىيم نەبن - ھەكە موينىن سەرىنى ھەمى يَا سېپى دېن لەورا دەقى ئەف خەلکە ھەمى ژئىك و دەرسىن . . ھەما بەر عەقل دېقا (د.) ئى زانىيا ئەفە ھۆسا نىنە .

نېسىرەنى كېتىپى گوتى يە، (كوسە) یانى ئەۋى موى ل رەھىن وى نەھىن و (موى زەر) و (چاڭ شىن) ئەفە لكىرىنى و ئاخفتىنە (د.) ئى لكىرىنى ! ئەفە ئىك ژواز بناسانە بىن كۆئەز دەووەل كەرىم ژېرگۈ (رودىنگۈ) نانېسىت (كوسە) یانى (سەر سېپى) .

- 20 -

كوردە كان ئەسپى چاكيان ھەيە . . ئەسپى سېپى و ماينى كەھىل يان ھەيە .

ت 39 / ر 4 (د.)

* ھەسپىد سېپەھى و جنس دەنیف واندا ھەن . (م)

- نېسىرەنى كېتىپى گوتى يە (سېپەھى) يان باش، رند، چاڭ، ژىنەتى . (د.) ئى كەرىم سېپى ژېرگۈ كەنەشىپەيە پەيشا (سېپەھى) راھەكەت . باوهەنەكەم ژى (رودىنگۈ) پەيشا (سېپەھى) بىكەتە (سېپى) و ئەفە ئىكادى كۆبۈيە سوپىچا دو دەلىا من .

- 21 -

ھەميشە ئەسپە كانىيان تېر ئەكەن و خواردىنەن ئەدەنلى بە تايىەتى بەر جۇز . كوردە كان ھەسپە كانىيان نادەن بە كەنجىكى ناشارەرزا چۈنگە باوهەرلى بىن ناكەن كەسوار چاڭ .

زۇر جار روئەدا لە رۇزىك دا دووسى جار ترسى و ھاوار پەيدا بىن . كوردە كان بەدرىزىلى بەھار شەھەر رۇز چەكىيان ھەلگەرتوھەمەتا ئەگەر رەشمەلە كانىشىان بگۈزىنەوە ھەر بەيە كەوهەمەتا ئەگەر ئەنەوە بۇ خانۇوی زستانىان كە لادى) يە .

ب 40 / 4 (د.)

* دايىم ئەو ھەسپىد خوی زىنان، جەھ دەن و قەنچ

وهرگرن، يانى شيرهتا ژمللهتىن دى ورناگرن ئەفه لکىرىۋ ئاخفتىا (مەلا مەممودى) (بىچى كوشىرهەتكىن وەكۆمللەتىن دى بخۇزئىكودو ورگرن) لکىرى!!

ديسا (د.) ئى نېسىي يە (بەم جۇرە يەكىدو وەكترى ئەكۈزۈن ئەفه راست نىنە، دەقى بىزىن (بەم جۇرە يەكترى ئەكۈزۈن) يان (بەم جۇرە يەكىدو ئەكۈزۈن). لىنى هەكە مەگۇت (بەم جۇرە يەكىدو وەكترى ئەكۈزۈن) دى پەيشا (يەكىدو) بىتە (ئىدىيوم) و مانا خۇڭوھۇرىت ودى بىتە (دەمل دەست) (دىشكىندا) (ھەروى گاۋى) (لەپرا) و بعەرەبى (في الحال) بۇنمۇنە (ھېشتا نەگوتى يەكىدو ئەو رەقى).

- 25 -

كوردەكان ھەمىشە بەدواى ئەسپىچى رەسمەندادى ئەگەرپىن و ئەىكەن ئەم ئەسپانە لەگەل مەرەكائىاندا لە دول دەھشت ئەپىن و رېگاي ئەسپىچى نارەسمەن نادەن تىكەلى مەرەكائىان بىت بارگىرييان وەكۆئەسپە كان شەۋورۇز لە سەرمای زستان لە دەرەھو ئەبەستنەوە.

ب / 52 (د.)

* ئەكراد، دگەرن وەسپىد جنس دىكىن و تىين - بەرددن - نىشا رەقۇيىد خۇودىن ژبىي دولى ھەسپىد بىچى جنس ناھلنە نىشا رەقۇيىد خۇو بارگىرىدوان ژى وەكۆ ھەسپىد فازاغان رېقىستانى ژى شەف ورۇزى ژەدرەقىنە، قەوى لېر سەرمائى موحەكمەن. (م.)

- گەلۇكىن گولۇ بۇيە، ھەسپان نەخاسىمە ھەسپىن سوپىياربۇنى دگەل پەزا بخودان كەن؟ دېيت ھەسپ و ھېستىر و چىل و گول پېكىشىن كودېبىزنى (گاران). لىنى ھەسپ و پەزا پېكىشە نابەنە چەرى و نېسىرەتى كېتىنى ھۇن نەگوتىيە، گوتىي يە (بەرددەن نىشا رەقۇيىا) و (رەقۇي) بۇھېستىر و ھەسپان دەھىت بىچىخش (د.) ئى پەيشا (رەقۇي) نەزانىي يە راۋە كەت، ژەرھەندى كرييە (پەز) (مەن) و ئەفه ئېيك ژوان بناسىن دوودلىامنە ديسا (د.) ئى نېسىي يە (رېگاي ئەسپىچى نارەسمەن نادەن تىكەلى مەرەكائىان بىت) يانى ھەسپىچى باش نە بىت رىبىاوي نادەن ئان ناھىيلەن بېچىتە

(ئەز بخۇچوم كەسى ئەز نەبرم) (ئەز بخۇچوم نەكوبۇ كەسى) ديسا نازام (د.) ئى نەمۇنى (لادىيە كى بىز زەۋى و خواردنى بەيانىان) ژىكىچە ئىنایە! ئەف مەتلە ئان ئاخفتىن دېيت نەھۆلدەقەرە كىنە ھەبىت لى ئىنىسىرەتى كېتىنى ئەفه نەگوتىيە و من بخۇگولى نەبۇيە كورد بىزىن خارنا سېيدە يَا پاپويچە ئان يَا بىز خېرىدە.

- 23 -

ھەندى سوارىش لە پېش بۇوكەوه ئەرۇن بە خۇشىيە و گورانى بۇ بۇوك ئەلىن..

8 / 44 (د.)

* مېقدارەتكى سواران لېرىايىكى دلەيزىن و بىكەيەت تىينە مالا زاقاي. (م)

- لېقىرە (د.) ئى پەيشا لەيزاندىن ياكىي يە (دەسترن) (گوانى ووتىن).

- 24 -

ئەگەر يەكىك براکەي بىكۈزۈرى، ئەوه ئەو كەسە ئەكۈزۈن وە باشان باوکىان ئەكۈزۈن بەم جۇرە يەكىدو وەكترى ئەكۈزۈن و بىي ئەوهى پەندىك لە مىللەتانى تەرەوھ ورگرن.

ب / 51 (د.)

* براى دكۈزى كورتى ئورتەيەمىي، ئەوهى دكۈزى باب تىين، يانى ژيە كەدوو و كەۋەپلىد مالى عىبرەتى ناگرن.

(م.)

- نېسىرەتى كېتىنى گۇنىي يە، ھەكە براى بىكۈزى كورتى ئورتى قادى - مەيدانى برامانا (دەھىنە جەھى وى) كۆرى دكۈزى باب دەھىنە جەھى وى. يانى رەفینا وان تونە يە، نىنە، دلىرن، ناترسن لى (د.) ئى گۇنىي يە ھەكە براى ئېكى بەھىنە كوشتن دى وى كەسى كۈزۈن باشى دى بابى وى كۈزۈن ھېقىكە جودايانا ھەر دوو ئاخفتىا.

ديسا نېسىرەتى كېتىنى گۇنىي يە، ژىكەدۇو و كەۋەپلىن دى (قەبايلىن) دى شىرەتى بخۇو ورناگرن، يانى شىرەتى وەكۆ (قەبايلىن) دى ژئىك دوو ورناگرن. لىنى (د.) ئى نېسىي يە بىي كوشىرەتى (عىبرەتە كىنە) ژە مىللەتىن دى

ژ (قصارا) عەرەبى وەرگرتىتىت . بىرامانا (قاڤلە)، دېيىز ن قطارگا فلان كەسى هات و لەقى دويماھىي ھەقالان لېكەتى ياتورقانىن دەشكى گۆتنە من (قطارگ) يانى (ھىستىر)لى (د.) ئەف پەيە پېشت گوھى خۇقە ھافىئىتى يە .

- 27 -

ئەگەر پىاوكۈزىك مال و سامانىكى بۇۋەنە نىوهى خۇينە كە ئەداتە حەقدار و نىوه كە تىرىش ئەداتە دراوسى ئىتىرىيەك يارمەتى ئەۋىتە دات و دۇزمىنايەتى نامىنى . ب 14 / 55 (د.) .

* ئەگەر خوندارى ھەيە مال و قودرهت نىقە كاخۇنى خوندار دەدەن نىقە كادن جىران، ھەركەسەك مىقدارە كى دەن و يارى كارى دەن . ئەخۇنى تەمام دەن (م) .

- (دكتورى) نېيسىي يە كە خۇيندارى ھەيى بىت، نىقا خۇينى دى دەتە خۇيندارى خۇونىقىدا دى دى دەتە ھەۋىدەرەن - جىرانان - باشە ھەۋىدەرەن وى چ تىكەلى دەگەل ھەندى ھەيە كۆخۇنى وەرگەن . !! بەرۇفازى دەقى ھەۋىدەرەن وى بىدەنى ، باشە ھەكە بىزىن بەزار دىناران ئەو ھەۋىدەرەن خۇھەچىك (د.) ئى گۆتنى باشە (500) يىن خۇيندارى دى كى دەت ؟ نېيسەرەن كىتىنى گۆتنى يە : نىقا خۇينى خۇيندارى دەت و نىقا دىتەر ھەۋىدەرەن وى . بىرامانا عەشيراوى . يانى عەشيراوى دى نىقا خۇينى دەت و ھارىكاريماوى كەت ژېرە كۆخۇيندارى وى خۇيندارى ھەمى عەشيراوى يە (شىركىشىن ئېكىن) .

ھەكە رامان ژ، دانانما پارا بۇھەۋىدەرەن ئەۋىتى كۆگونە ھا خۇزى سەرخۇھەلىنىت دى بوجى دەتە ھەۋىدەرەن، دى دەتە ژاراومشەتردى چىتە حەجى .

لى سوبىچا نەزانىنا (د.) ئەۋبۇيە كورۇنى نەزانى يە پەيشا (دن) راھە كەت (نىقە كادن جىران) دكتورى راھە كەت (نىقە كادن جىران يانى (نىقە كادن جىران) . لى راستىنى وى ھۆسايە (نىقە كادن جىران) يانى (د.) ئى پەيشا (دن) كۆ (دى) يە ياكى كەت (دەن) و ئەۋەھەزى ئېكادى يە بۇيە بناسىن دوودىلما من .

ناف پەزى ! ! ما چ تىكەلى ھەسپان دەگەل پەزا ھەيە ؟ ۋېجا ھەكە ھەسپى باش بىت ئان باش نەبىت دەقىا وى لېشىنى زانىباو ھەست بى كىرسا كۆ (رەفوی) نە كۆ (پەزى) ژېرە نېيسەرەن كىتىنى گافا گۆتنى ھەسپى باش نەبىت ناھىلەنە دېغا رەفویت خودا، بى خەش سوبىچەك ژېرە ھەيە .

ئەۋزى ئەوه كودا ماھىنا باش ژ ھەسپە كى خراب ئافر نەبىت و كورىكە كاخراب ژى نەبىت ژېرە كۆئە لەھەسپىن جنس دەرن، بەرەمى (تحسین النوعية وإنقاء الأجدود) .

دەسا نېيسەرەن كىتىنى گۆنى يە، بارگىرەن وان وە كۆ ھەسپىن قازاقان - قوزاق - بشەف و رۆزى لەر سەرمائى نە، سەرماسا كارى تى ناكەت . لى (د.) ئى نېيسىي يە بارگىرەن وان وە كۆ ھەسپىن وان . . . هەند

- 26 -

ئاغايى كورده كان حوشتىيان ھەيە ھەر يە كىك لەمانە دوو ياخود سى حوشتى چاڭى ھەيە . ب 1 / 53 (د.)

* ئاغايىد وان يېد مەزن خوى دوو دىن ئەلبەت قطارگ و دووسى دوولازىمە ھەبتىن . (م.) .

- لېشىرى بەرى مەرفۇ ژىشىكىيە بىريارا خولسەر بەدت دەقى ھەندەك ھەزرا خوبكەت پاشى باخفيت لى ژېرە ھەندى ھەبون و نەبۇنا حىشترى ئەم دى ۋەدەينە رەخە كى و دى ھېينە سەرئاخفتىن (د.) ئى وى پەيشا (دوو) كرييە حىشتر ئەۋەزى راستە ھەكە ھاتوپە يېغا (دوو بکەينە (دوو) يان (دەقە) ژېرە كۆبىزمانى توركى دېيىنە حىشترى (دەقە) . لى لىك من ھەكە كوردا (حىشترى) ھەن، نەئە و حىشترى ئەوبىن ئەم دىنلىكىن ولدەشتى دېيىن ژېرە كۆئە و رەنگى حىشترال ناف چىاولبەر سەرمائى نازىن . كوردا و كى گەلە مللەتىن دى ،

فارس و تورك و ئەفغان و تاجيك و قرغىزرا رەنگە كى حىشترى بۇخۇبكار ئىنا به كۆپشتا وى لدووجها يابىلدە و بەرەبى دېيىنلى (ذات السنانىن) و كورد دېيىنلى (دلول) . دەسا ھەر لوى جەمى پەيشا قطارگ ھاتى يە كودوير نىنە

بو نمونه: مهرو رهشمال و پارهیان ب. 67 / 9 / (د.)

* مهسلهنه پهزودهوارو دراف (م.).

- (د.) ئىپەيچا (دهوار) وەکۈزۈرەقى سلىمانى راڭەكىرىيە. ئەۋدىيىزنىھ (كويينا) (دهوار). ژېرەنلىپەيچا دهوار كىرىيە رهشمال و نەزانى يە كوبزاراقى كرمانجىا ژۇرى (دهوار) يانى (وللاخ) ولگەلە جەھىن دى پەيچا (دهوار) هاتىيە كو دىسارتىھ (رهشمال) (كويين) نىنە. بۇنمۇونە (مهلا مەحمودى) گوتى يە:

ئەگەر زەقستانى دهوارەكى وان بىھەمرى خودنى تەلەف بىتن... هىتىد. (د.) ئىدىسا نېسىيە: ئەگەر لە زستان رهشمالەكەيان خراب بۇو... هىتىد. باوھر ناكەم (رودىنگى) پەيچا دهوار بىكتە (رهشمال) ژېرەچ نەبىت ئە زاراقى سلىمانى نزايت و ئەۋەھەزى دىسا يابۇيە ئەگەرا دوودلىما من كۆچىدىتى - هەكە هەمى نەبىت - لگەلەك جها (د.) ئىئىكسەر ژەتكىستا كوردى وەرگىتى يە هەكە وەسا نەبىت دى چەوا (دهوار) بىتە (رهشمال) (كويين). ?

- 29 -

مېرددە كانىيان دەست ناخەنە كاروبارى ژنەكانىانەو... ب 67 / 12 (د.)

* مېرددوان تەفي وان مالىد ژنان نابن و ناخون. (م.)

- رامانا نېسىرەي كىتىيە ئەۋە كومېرىيەن وان نىزىيەكى - نەختى - ژىن خۇنابن و خۇتىكەل ناكەن و ناخون، نەكى خۇتىكەلى (كاروبارى) ژىن خۇناكەن هەچكى (د.) ئى نېسىي ژېركۈپەيچا (كاروبار) گەل بەرفەھە يانى هەمى شۇلى ژنان دىگرىتلى (مهلا مەحمودى) گوتى يە (مال) و هند، نەكى (كاروبار).

- 30 -

لەھەندى كاتدا ئەۋزوردارە ئەبىتە مەخسەرە و پىكەنېنى خەلگى.

ب 68 / 4 (د.)

* دەندەك وەقتىدا ئەۋزالىم بەرطەرەف و قەھەربىتىن (م.)

- (دهندهك وقتىدا) چىدىبىت مەرۆف راڭەكەت (دهندهك دەھىيامەكى كورت دا) و دېبىت راڭەكەت (دهندهك جاران دا) و بېيچا (مەخسەرە) كو (د.) ئى نېسىيە ئە و بخۇعەرەبى يەو (مەسخەرە) يە، نە كو (مەخسەرە) و شۇينا پەيچا (بەرطەرەف و قەھەر) كو (مەلا مەحمودى) نېسىيە، ناڭگىرىت. ژېرەن كو (بەرطەرەف و قەھەر) يانى (بىتىنى، تىرو دېبىت، نامىنىتىت، داشكىت، دەسەلات دارياوى (دېچىت). يانى بعەرەبى (يەزىل، وحيد، يەھەمل، بىتىعد، يەقصى) لى (د.) ئى هەچكۈمەگۈتى كىرىيە (مەسخەرە يانى (بىتىرانك) جەھى پىكەنېنى و ئاخفتنا ونى گەلە كا دویرە ژيا (مەلا مەحمودى) هەرچەندە - تحصىل حاصل - دىنى بىتە بىتى تىرانك لى (قەھەر بەرطەرەف) (مەسخەرە) نىنە.

- 31 -

پېرانيش سەلاؤات بىلە ئەكەنەوە... ب 71، ر 13 . (د.)

* پەران سەدەقە بەلەف دكەن ژاران... (م.).

- پەران يانى (پاران) (پارە) نەكۈپەرەن ھەجكى (د.) ئى نېسىيە كىنگۈلى بۇيە بىزىن پېرسەلاؤاتا بەلەف دكەن ! ياراست پەران سەدەقە - بۇخىر - لىسەر ژاران بەلەف دكەن . ئەۋەھەزى ئېڭ ژوان سوپىچانە كۆئەزدۈل بۈيم ژېرەن كو (رودىنگى) پەيچا (پەران) ناكەتە (پېرەن)

- 32 -

ئەم تايىەتى يە هەرفەلە كانى نەگىرتۇتەو بەلكۈرە دەوار نشىنە كانىش گىرتۇتەو كاتى ئەچنە دىنى مسلمانە كۆچەرىيە كان ھەمان دەستوريان ھەيە. ب 73 / 2 . (د.)

* ئەۋە خاس بەھەلان نىنە، بەلكۈرە كۆئە كرادىد خىمە نشىن دېنە قىشلاغى مسلمانىد گوندى خوجەھى، پېرلو، دىسانى ئەكراد ئەۋە معاھىمە ئى دەگەل وى مسلمانى پېرىپو ژى دكتن (م.).

- لېھەراهىن ھېڭكە ئاخفتنا (د.) ئى كودېيىزىت، (ئەۋە تايىەتى يە هەرفەلەن بىننى ناڭگىرىت بەلكۈرە دەنگىن كۆچەر-

* پاشی ئەمۇنى بىووكى دىن و دئىخىننە گۇۋەندى، ئەلبەتە بۈك ژى دى چەند گر كان بىلەيىتن چارە نىنە. (م.). - گەلووكى گولى بويه، بېھىستى يە، نوکەوبەرى سەدەھا سالاولەھەمى دەۋەرەن كوردىستانى بويك لداوهتا خو بىستەرە، يانى سترانا بىزىت؟ بويك بەهزار حالا هەتا دەھىت گەرەكادا داوهتى دەكت. . پاشى نازام پەرەقا (گۇزانى) يانى ستران ڙىكىقە هاتى يە! هەما چ نەبىت وەكى رەوشتەكى فولكلورى كەنگى دفولكلورى كوردى دا هاتى يە بويك سترانا بىزىت. (مەلا مەممودى) گۇتى يە: بويك چەند گەردا دى بىلەيىتن چارە نىنە ئەۋە راستە و نەھۇ ژى ھەيە. لى (د.) شۇينا لەيىزىندىنى كرييە (ستران). باوهەناكەم (رودىنکۈ) ھوگوتىت.

- 35 -

خوئەگەر زاوا گرېدار بىوون بوبەزاوا ئەوه گەنچە كان زاواكە ئەبەن و پال بۈك و پىكەوە ئەيانسىزىن. ب / 84 (د.).

* شايد ئەگەر زافا گرېدايى بىن و گردى نەبتىن ئەلا وىد داوهتى ئەمۇ زاھاي دىن و دئىخىنە چەمى ئاقا سارپاشى تىنن زاھاي فرېدىكىن نك بويكى گردى. (م.). - بەرلى خۆبدى (د.) يې يەقا (فرېدىكىن) كرييە (ئەبەن) كو دېقا بىزىت (ئەنېرن). لەپارامان ئاخفتىدا ئى دروست نەھاتى يە ژېر كو (فرېكى) يانى گۇتى ھەرە، هنارت، ئە و بخۇدى چىت كەس نابەت. لى يې يەقا (برن) يانى دەگەل خۆبر، بىن ناچىت. ھېشكى (مەلا مەممودى) گۇتى يە: هەكە زاھا نەشيا چ بىكەت لاۋىن داوهتى دى زاھاي بەن كەنە دەچەمەكى ئاقا ساردا پاشى دى ئىنن (فرېكەن نك بويكى). لى (د.) ئى ئەقىسى يە هەكە زاھا نەكارى چ بىكەت لاۋىن داوهتى دى زاھاي بەن كەنە دەچەمەكى ساردا، پاشى دى بەن نك بويكى و دى پىكەن نويسىن.

رەۋەند - ژى دەگرىت، دەمى دەچەنە گۈندىن مۇسلمانىن كۈچەرەر ئەورەوشتى بى هەمى). باشە مەرۆف تىشەكى ژقى ئاخختىنى شەدكەت؟ ئان تىدگە هيit؟.

ھېشكى، كېتىا (مەلا مەممودى) دېبىزىت: كوردىن كۈچەر زۇردارىنى ئەن دەكەن، لى ئەۋە زۇردارىنى تايىت نىنە بەنە لان قە بەلكۈدەمى ئەوكۈچەر دېنە بېھەمانىن مۇسلمانىن گۈندىزى ھەر وى مۇعاملى دەگەن دەكت.

- 33 -

ھەتان ئەگەر بۇ ئاو ھېنائىش بىت بى دەمانچە نارۇن. ب / 82 (د.).

* بى شەشخانە ناچەن سەر ئاڭى ژى (م.). - لېھراھى (شەشخانە) (دەمانچە) نىنە لى ئەنگە و وەرگىزى بخۇد بېرپەرى (82) ئى دا رېزىكا (8) ئى كۇتى يە (ئەنگى شەشخانە ئەكىرن. . . هەند). دىسا (بۇ ئاو ھېنائى) يان (بۇ ئاڭ ئىنائى) نىنە ژېر كوپە يەقا (سەر ئاڭى) (ئاڭ ئىنائى نىنە).

جارى مېرە ئەنگى ھەلدەگرىت و مېر ئاڭى نائىتىت. دىسا مەھانە نىنە (سەر ئاڭى) (ئاڭ ئىنائى بىت) بوجەلە تىشى مەرۆف دېجىتە سەر ئاڭى. لى رامانا ئەقىسىرە لەپەرى ئەپەقا (سەر ئاڭى) (دەست ئاڭى) يانى (مېزىتە) ژېر كو ئەقىسىرە ئەۋە نەمە ئىنایە ژېر خوبىا كرنا هوشىارى و چاف قە كرنا مەرۆفى كوردو نەھۇزى دېبىزىن، هەتا كوبچىت بىمېزىت فلان تىشىنى ئىنى، لى ژېر كوپە يەقا (مېزىتە) جوان نىنە بۇ ئاخختىنى لەورا دېبىزىن (سەر ئاڭى).

- 34 -

ئىنجا ئەبۈوكە دېننە دەرە وەئە يەخەنە ناوشاپى يە كە وە دواى تۆزى ھەلپەر كى ئەبىت گۇرانى بلىت. . ئەگىنا ھېچ چارە نى يەو ھەر ئەبىت گۇرانى بلىت.

ب / 84 (د.).

سنۇورەكانمان پارىزراون ، بەجەنگاوهەرانى عىراق